

Tomasz Pudłocki, Arkadiusz S. Więch, *Dorożyński Arseni (1868–1924)* [w:] *Przemyski słownik biograficzny*, t. 2, pod red. Lucjana Faca, Tomasza Pudłockiego, Anny Siciak, Przemyśl 2011 s. 8-11

Dorożyński Arseni. 10 VIII 1868 r. Stańkowa koło Birczy – 7 XI 1924 r. Stańkowa koło Birczy. Filolog klasyczny, nauczyciel. Grekokatolik, syn Władysława (ur. 1838 – zm. 18 XII 1914 r.), proboszcza grekokatolickiego w Mizuniu koło Doliny (woj. stanisławowskie).

Edukację gimnazjalną odbył we Lwowie, gdzie w latach 1878/1879–1885/1886 uczęszczał do Gimnazjum Akademickiego. Następnie studiował filologię klasyczną oraz filologię polską na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Lwowskiego w latach 1886/1887–1889/1890. W I semestrze roku akademickiego 1893/1894 na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie uzupełniał brakujące do absolutorium zajęcia z łaciny i greki, uczęszczając na zajęcia do profesorów Kazimierza Morawskiego i Leona Sternbacha. Absolutorium otrzymał 12 XI 1894 roku. W roku szkolnym 1891/1892 pracował jako zastępca nauczyciela w Gimnazjum w Rzeszowie, zaś w r. szk. 1892/1893 w Gimnazjum w Tarnowie. Na rok szk. 1893/1894 został przeniesiony do Gimnazjum św. Jacka w Krakowie, a w roku następnym (1894/1895) do Gimnazjum w Jarosławiu, jednak pracy tej nie podjął i pozostał w Krakowie. Decyzją Rady Szkolnej Krajowej (z 2 IV 1896 r.) został mianowany zastępcą nauczyciela w Gimnazjum w Podgórzu, gdzie pracował w latach szk. 1896/1897–1898/1899. Na rok szkolny 1899/1900 został przeniesiony do Gimnazjum w Samborze, a 1900/1901 do Gimnazjum w Stanisławowie.

Egzamin nauczycielski z zakresu filologii klasycznej jako przedmiotu głównego i języka polskiego jako przedmiotu dodatkowego zdał 2 VI 1899 r. przed Lwowską Komisją Nauczycielską. Zyskał dzięki temu kwalifikacje do naucza-

nia w szkołach średnich i został mianowany nauczycielem rzeczywistym w I Gimnazjum w Tarnopolu. Tam pracował w roku szkolnym 1901/1902, zaś już w następnym roku szkolnym (1902/1903) przebywał na urlopie. Stosowane przez niego podczas pracy w tarnopolskim gimnazjum metody wychowawcze doprowadzały do licznych protestów uczniów oraz skarg ich rodziców, a w efekcie do przeniesienia Dorożyńskiego w 1903 r. do I Gimnazjum w Przemyślu. W 1904 r. Rada Szkolna Krajowa nadała mu tytuł profesora. Latem 1907 r. czynił bezowocne starania o uzyskanie pozwolenia od władz oświatowych na otwarcie w Przemyślu gimnazjum żeńskiego z wykładowym językiem polskim. W 1914 r. został przeniesiony do gimnazjum państwowego w Dębicy.

Był aktywny również w życiu społecznym. W latach 1902–1903 pełnił funkcję pierwszego skarbnika Polskiego Muzeum Szkolnego we Lwowie. Przystąpił do Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych (ok. 1893) i działał w nim przez wiele lat. Od 31 III 1908 r. do 17 III 1909 r. piastował funkcję prezesa przemyskiego oddziału tego Towarzystwa, a w okresie od 22 I 1912 r. do 8 III 1913 r. piastował funkcję skarbnika. Dwukrotnie (11 II 1909 r. i 14 II 1911 r.) był jednym z głównych organizatorów balów charytatywnych Towarzystwa (jego żona była jedną z ich zasłużonych mecenasek). 23 V 1912 r. wygłosił na zebraniu przemyskiego oddziału pogadankę dotyczącą przystępowania członków do Towarzystwa Kredytowego przy Towarzystwie Nauczycieli Szkół Wyższych. W maju 1913 r. przekazał 35 K 20 h jako dar profesorów I Gimnazjum w Przemyślu na Fundusz im. Adama Mickiewicza.

Dorożyński był człowiekiem o niezłomnych zasadach i przekonaniach politycznych. W czasach austriackich uchodził za moskalofila. Gazety „Wiek Nowy”, „Słowo Polskie”, a także „Nowy Głos Przemyski” zarzucały mu w 1904 r. silną propagandę antypolską i antyżydowską,

którą miał prowadzić podczas swojej pracy w I Gimnazjum w Przemyślu. W wyborach do Sejmu w 1911 r. nieskutecznie startował z okręgu przemyskiego.

Odznaczał się dość trudną naturą, co niejednokrotnie prowadziło do sporów i znalazło odzwierciedlenie w jego aktach szkolnych. Zaznaczono w nich, „że zachowanie się jego w życiu pozazawodowym od szeregu lat pozostawia wiele do życzenia”. Kiedy w 1911 r. władze wojskowe wytoczyły prof. B. Błażkowi proces o obrazę czci, Dorożyński odmówił zeznań, zasłaniając się tajemnicą rządową. Inny przykład na „niepokorność” Dorożyńskiego to nagana dyscyplinarna, udzielona mu 31 X 1913 r. przez Radę Szkolną Krajową za niewłaściwe zachowanie się względem prof. Stanisława Bielawskiego oraz oficjała Sądu Okręgowego w Przemyślu Kornela Piamskiego. Konflikt ten stał się powodem kolejnego służbowego przeniesienia Dorożyńskiego od dnia 1 IV 1914 r. do c.k. Gimnazjum im. Franciszka Józefa w Dębicy. Tam uczył języka łacińskiego, greckiego, a także ruskiego (ukraińskiego) i dodatkowo języka polskiego oraz historii i geografii w innych szkołach.

Podczas I wojny światowej, w lipcu 1914 r., został zmobilizowany do armii austriackiej. Czynną służbę pełnił do 1917 r. W tym czasie dotknęły go tragiczne wydarzenia rodzinne oraz późniejsza ciężka choroba i śmierć ukochanego dziecka.

W dębickim okresie swojego życia oraz pracy pedagogicznej angażował się w prace społeczne i w sprawy szkoły. Dał się poznać jako znakomity, niestrudzony pedagog, gorący patriota i krzewiciel polskości. Powierzone mu obowiązki pełnił z niezwykłą pracowitością oraz sumiennością. Wygłaszał wykłady publiczne o różnorodnej tematyce, m. in. „O karności”, „O narodzie polskim w dobie dzisiejszej”. W gimnazjum w Dębicy pełnił (od 1 IX 1920 r.) funkcję pomocnika kancelaryjnego, następnie sekretarza dykcji (od 1 IX 1922 r.), ponadto opiekował się biblioteką

maturalną oraz biblioteką podręczną dyrektora (od 1 IX 1923 r.).

W 1920 r. został odznaczony odznaką honorową jako osoba zasłużona przy propagowaniu „Pożyczki Odrodzenia” (był głównym referentem „Pożyczki” w Dębicy).

Przez wiele lat zmagał się z chorobą, utrzymując to w tajemnicy. Zmarł nagle na serce 7 XI 1924 r. w Stańkowej koło Birczy. Pochowany został na cmentarzu parafialnym w Dębicy.

Twórczość: *Kwestia trylogii tebańskiej u Sofoklesa*, cz. 1 [w:] *Sprawozdanie Dyrekcji c.k. Gimnazjum Arcyksiężniczki Elżbiety w Samborze za r. szk. 1900*, Sambor 1900, s. 1–48; cz. 2 [w:] *Sprawozdanie Dyrekcji I Gimnazjum w Stanisławowie za r. szk. 1901*, Stanisławów 1901, s. 3–50 (zob. rec. Z. Dembitzer, „Muzeum” R. 18: 1902, s. 54–55); *Quae fuerit Romae Ciceronis temporibus ludorum scaenicorum condicio?* w: *Sprawozdanie Dyrekcji c.k. Gimnazjum z polskim językiem wykładowym w Przemyślu za r. szk. 1905*, Przemyśl 1905, s. 3–24; *Ajschylosa „Prometeusz w okowach” w świetle krytyki*, ibidem za r. szk. 1908/1909, Przemyśl 1909, s. 3–21; odb. Przemyśl 1909, 21 s. (zob. rec. S. Bednarski, „Eos” R. 16: 1910, s. 197 i omówienie „Muzeum” R. 25: 1909 z. 3, s. 378); *Przepisana metoda nauczania filologii klasycznej a lektura eksperymentowana* (skrót referatu wygłoszonego podczas zebrania przemyskiego Oddziału Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych, 31 III 1912 r.) – („Muzeum” R. 28: 1912, t. 1, s. 331–332).

Źródła i opracowania

Źródła: Archiwum Główne Akt Dawnych, Ministerstwo Wyznań i Oświaty, sygn. 427u (Przemyśl I); AP w Przemyślu, I Państwowe Liceum i Gimnazjum im. J. Słowackiego w Przemyślu, sygn. 192; Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, zesp. WF II, sygn. 318 (Katalog studentów Wydziału Filozoficznego z r. akad. 1893/1894); D. Blazejowskyj, *Historical Šematism of the Archeparchy of L'viv (1832–1944)*, t. 2, Kyiv 2004, s. 94; *Corpus studiosorum Universitatis Iagellonicae 1850–1939. A–D*, pod red. J. Michalewicza, Kraków 1999, s. 826; H. Kopia, *Spis nauczycieli szkół średnich w Galicji oraz polskiego gimnazjum w Cieszynie*,

Lwów 1909, s. 30; *Sprawozdania Dyrekcji c.k. Gimnazjum w Tarnopolu za lata szk. 1901/1902–1903/1904*; *Sprawozdanie Dyrekcji c.k. Gimnazjum z polskim językiem wykładowym w Przemyślu za lata szkolne 1904/1905–1913/1914*; *Sprawozdania Dyrekcji c.k. Gimnazjum w Dębicy za lata szk. 1913/1914, 1915/1916, 1917/1918–1924/1925*; *Sprawozdanie z czynności TNSW za czas od 17 V 1891 do 1 V 1893*, Lwów 1893, dod. do Muzeum R. 9: 1893 s. 56; *Sprawy TNSW*, dod. do „Muzeum” R. 35: 1909 t. 1, s. 153; „Muzeum” R. 29: 1913 t. 1 z. 6, s. 731, s. 810, ibidem, t. 2 s. 1, s. 169–170; „Dziennik Urzędowy dla Okręgu Szkolnego Krakowskiego” 1924 nr 6 z 25 XI, s. 171; „Dziennik Urzędowy dla Okręgu Szkolnego Lwowskiego” 1921 nr 4 z 1 IV s. 112; „Echo Przemyskie” 1907 nr 53 z 4 VII, s. 3, ibidem, nr 54, s. 3–4, ibidem, nr 72 z 9 IX, s. 3, ibidem, 1909 nr 9, s. 3, ibidem, 1911 nr 9, s. 2; „Gazeta Przemyska” 1907 nr 36, s. 3, ibidem 1911, nr 5, s. 2, ibidem, nr 9, s. 3; „Nowy Głos Przemyski” 1904 nr 8 z 20 II, s. 2, ibidem, nr 25 z 18 VI, s. 1, ibidem, 1912 nr 28, s. 2; „Nowa Reforma” 1911, nr 222, s. 3; „Słowo Polskie” 1904, nr 305, s. 6, ibidem 1907 nr 313, s. 7.

Opracowania: A. Kwolek, *Liceum Ogólnokształcące w Dębicy 1900–2000. Próba monografii*, Dębica 2000, s. 109; T. Pudłocki, *Iskra światła czy kopcząca pochodnia? Inteligencja w Przemyślu w latach 1867–1939*, Kraków 2009 (wg indeksu); A. Stańko, E. Skowron, *Dębica w karpackiej brygadzie legionów. Legioniści w walkach o niepodległość i odbudowę kraju*, Dębica 2004. s. 71, 139.

Inne: Elektroniczna Baza Bibliografii Estreichera (EBBE)

<http://www.estreicher.uj.edu.pl/xixwieku/indeks/56569.html>